

Sct. Hans, Lydum stadion 2024.

Det er en stor ære at få lov til at holde Sct.Hanstale her på den tidligere glørværdige Lydum stadion, hvor kampe i tidligere tider er udkæmpet med samme intensitet som denne tids EM-aktiviteter i Tyskland.

Hvorfor fester vi så sådan en midsommeraften. Det kan der være flere grunde til, afhængig af, hvem man er. Det hedder Sct, Hans, fordi vi flg den kristne fortælling fejrer Johannes døberens fødselsdag, Johannes, der var fætter til Jesus og født nøjagtig ½ år før Jesus, og det var ham, der døbte Jesus og sagde til os: Se det guds lam – det er ham I skal følge.

Men der blev fejret midsommerfest længe før vi blev kristne – det er midsommeren, tidspunktet hvor lyset er stærkest, der er den oprindelige årsag til festen. Her ved midsommer gennemfører vi efter ældgammel hedensk tradition et ritual, hvor vi fornyer og vedligeholder aftalen med de gode kræfter, som giver os alle sommerens velsignelser, gode afgrøder, sunde besætninger, mange børn, godt helbred m.v.

Bålet er en væsentlig del af dette gamle ritual. Bålet er det, man kalder et Vågeblus, som tændes, når man går til noget nyt – i dette tilfælde fra lyset mod mørkere tider.

Det er håbet, at Bålet holder de onde magter væk. Alle de usynlige magter er nemlig meget aktive ved midsommer. Det er der måske nogen i dag, der ikke helt forstår, men det er fordi de ikke som små drenge og piger har siddet nede i mosen i de lyse nætter og fisket ål hele natten – nu er der forresten ikke flere ål - eller holdt kæresten i hånden og ventet på det første kys medens alle sommernattens lyde af fugle og puslende dyr og selvfølgelig åndernes hvisen, næsten skjult af mosekonens bryg, gjorde nætterne magiske. I dag kan du både lege fiskeri, høre fuglestemmer og møde en slags kærlighed på telefonen.

Denne hedenske skik blev folk ved med at holde fast i efter kristendommens indførelse, derfor måtte kirken gøre den til en kristen fest. Sct. Hans dag blev en helligdag. Det er det som bekendt ikke mere. I 1770 var Struense meget mere modig end Mette. Som en del af hans omfattende reformarbejde halverede han antallet af helligdage for danskerne og afskaffede en masse forskellige bededage og bl.a. Sct. Hans dag som helligdag – men han skulle jo heller ikke genvælges. Derimod mistede han 2 år senere hovedet, han blev dømt ved det, der faktisk også var en hekseproces, officielt fordi han var dronningens elsker, men uofficielt fordi han var blevet lidt for magtfuld efter adelens mening. I dag hugger vi heldigvis ikke hovedet af statsministre.

Vi fester måske bare fordi det er skik og brug. Skik og brug ændrer sig med tiden, vi skal til stadighed overveje, om det vi gør, giver mening.

Skik og brug er i øvrigt interessant at se på, de varierer jo fra sted til sted. I gamle dage var det skik og brug i Indien, at enken blev brændt på samme bål som hendes afdøde mand. Jo fornemmere familien var, jo mere vigtigt var det, at hun blev brændt levende. Englænderne, som på et tidspunkt vandt magten i Indien, forbød denne skik. Det protesterede mange fornemme indere over, de ville fastholde deres skik. Dertil svarede den øverstbefalende englænder: ”Tænd i blot jeres ligbål, så vil vi bygge galger, for hos os har vi den skik at hænge folk, der brænder levende enker.”

Vi kunne i dag heller ikke komme i tanke om at brænde hverken Mette eller andre kvinder af – ikke på et bål i hvert fald. Det er faktisk en ret ny skik at anbringe en heks på bålet ved midsommerfesten og symbolsk lade det onde flyve til Hekkenfeld. Den skik er ikke mere end ca. 150 år gammel. Længe før, i 1500 og 1600 tallet blev der brændt hekse på bål efter de forfærdelig hekseprocesser, som stor set altid startede som forskellige nabo-uenigheder.

Vi brænder ikke nogen af, men vi kan jo også ødelægge folks liv på andre måder, netter er meget effektivt til at sætte folk i gabestokken – uden rettergang. Men vores heks på bålet har altså intet at gøre med det. Den skik bliver nok også snart forbudt, det er jo mandschauvinistisk sådan at brænde en kvinde af. Det krænker nok nogen.

Men hvis vi nu ikke tror på noget guddommeligt eller på naturens gode og onde magter, hvad fejrer vi så sådan en nutidig midsommer og lysfest. Jeg tror de fleste kan blive enige om, at vi danskere bor i et smørhul. Lydum ikke mindst. Med en lysfest kan vi fejre den frihed, vi kan nyde, vi kan fejre den relativt store tillid mellem os, som giver vores samfund styrke, en tillid, som kommer af fri oplysning og søgen efter sandheden. Det er det modsatte af mistillid, løgn, begrænsning, forfølgelse - det det mørke, vi symbolsk har tændt bål for at beskytte os imod. Sandheden er under pres, ikke mindst forårsaget af nettets mange fake-nyheder.

Vi fejrer demokratiets frihed – den er værd at fejre – og den forpligter. I vores lille samfund her i sognet er der nogen, der altid har boet her, andre er kommet til. Vi er forpligtet på hinanden, hvis det skal gå os godt og Lydum skal være et godt sted at leve. Det kan vi bl.a. gøre ved at være aktive borgere i fællesskabets aktiviteter, og det er der heldigvis en del, der er.

Det koster flid og interesse at holde gode fælles aktiviteter i gang i vores lille samfund, som er for lille til at brødføde en købmand, for få børn nok til en skole, for lille interesse til andet end en lejlighedskirke og ikke aktivitet nok til en fornuftig omsætning i forsamlingshuset. Det er heldigvis muligt at gå på jagt for de, der har den interesse, vi har stadig sogneidrætsforeningen, som bl.a. arrangerer denne lysfest og ikke mindst foreningen Lydum Mølle. Vi kan glæde os over, at store midler fra fonde udefra har gjort det muligt at skabe den perle her.

Det er også en fantastisk appelsin i Lydums turban, at Umbrelle har set det som en god idé at slå sig ned her i byens gamle skole og foretage imponerende investeringer her. Det takker vi for og byder dette aktiv velkommen.

Det er dejligt at se alle I, som i aften støtter dette arrangement. Men det er desværre ikke helt nok, hvis vi fortsat skal være et levende lille samfund. Det er fint, at der er mange, der dukker op til en bålfest, det er fint at deltage, fordi det er skik eller tradition, men det er nødvendigt i højere grad at udbrede denne deltagelse til hverdagen, så den eksisterende gruppe af Tordenskjolds soldater, som driver fællesskabet i hverdagen, bliver større. Det er mit håb, at det lykkes for os. God Sct. Hans, god lysfest, Må de gode ånder være med os.